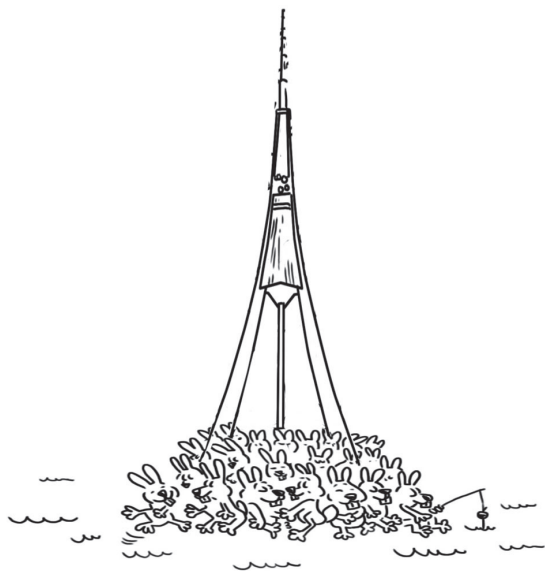

MAIJA MIGLA-STREIČA

NENOPIETNI NOPIETNIE

TV AIZKADRI

Z ZNAKZNE

821.174-94

Mi 283

Karikatūru autors **Didzis Puriņš**

Vāka un grāmatas dizaina autore **Inguna Kļava Švanka**

Grāmatā izmantoti fotoattēli no autore, Veltas Puriņas, Mirdzas Tupiņas, Jāņa Buka, Andreja Volmāra personiskā arhīva, kā arī no Latvijas Televīzijas muzeja fondiem.

Maija Migla-Streiča

NENOPIETNI NOPIETNIE TV AIZKADRI

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*

Projekta vadītāja *Bārbala Simsons*

Redaktore *Zaiņa Lasenberga*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-4150

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Maija Migla-Streiča, 2021

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2021

ISBN 978-9934-0-9454-5

PRIEKŠVārds

Kaut uz īsu brīdi ieskatīties tur – aiz kadra, kur ieiet ļauts tikai savējiem... Un pavērot, ko tad viņi tur dara – tie, kas filmē, montē, intervē. Vai viņi ir tikpat nopietni kā sižeti, kas nonāk ēterā?

Kad Panorāma svinēja 20 gadu jubileju, es kā jauna žurnāliste sāku strādāt Latvijas Televīzijā. Un, pati nokļūstot gan kadrā, gan aiz kadra, biju laimīga, ka varu būt kopā ar gudrajiem un radošajiem cilvēkiem, kas veidoja ziņas.

Gadu gaitā par tiem laikiem ir sakrājušies nopietni un nenopietni stāstiņi, gan tādi, ko pati atceros, gan televīzijas kolēģu stāstītie. Āgenskalnā pavadītie gadi atmiņās nāk saulaini, bet realitātē tie bija drūmie Brežņeva un Andropova laiki. Sižetiem bija jābūt “pareiziem”, bet mēs tur bijām jauno bariņš, kas domāja un dažkārt rīkojās “nepareizi”. Kā mēs izgājām cauri tiem laikiem, kā nesalūzām un sagaidījām Atmodu – tas ir īpašs stāsts. Pratām pasmieties pat tad, kad gribējās raudāt. Kad tikām skarbi kritizēti, sabāzām galvas kopā un situācijas apskatījām no komiskās puses. Ar mums bija cilvēks, kurš pirmais saņēma “cekas” un “čekas” uzbraucienus, bet turējās kā mūris, un mēs bijām aizvējā. Par Panorāmas galveno redaktoru Jāni Dimantu un viņa savdabīgo darba stilu un humora izjūtu mēs jokojām daudz, bet zinājām, ka viņš ir savējais.

Tagad brīnos – kā tas nāk, ka nebrīves laikā, kad nedrīkstēja anekdotēs izsmiet dīvainos vīriņus, kas vadīja valsti, šo anekdošu bija visvairāk. Un smējāties arī vairāk. Un labsirdīgi izjokojām cits citu. Vai tā bija tikai jaunība?

ĀĢENES STĀSTIŅI

Televīzijas darbinieki par Āģeni jeb Āģenīti dēvēja ne tikai savu darbavietu – studiju Linarda Laicena ielā, bet arī visu tai piederīgo apkārtni, kas bija tā “organizējusies”, lai radošie ļaudis justos omulīgi. Īpaši tas attiecās uz tirgu un apkārtējiem krodziņiem, kas tika saukti par *Trepīti*, *Zirnīšiem*, *Vistām* un *Benzīntanku*. Kafijas, kāda garduma vai grādīgo dzērienu meklējumos tie pusdienas pārtraukumos tika apstaigāti vai ik dienu. Un nepārspēts kārumus vasarās bija kraukšķīgs mazzālīts gurķītis no tirgus mucas. Tepat vien rokas stiepiena attālumā!

Laika straumi atpakaļ pagriežot, brīnumaina sajūta ir atkal nonākt tur, kur reiz slējās Televīzijas tornis, kur Televīzijas studijā strādāja bijušie kolēģi – žurnālisti, operatori, montāžisti, mākslinieki – cilvēki, ar kuriem kopā daudz sižetu ēterā palaists un jocīgu lietu sadarīts. Daudzi no viņiem vairs nav sastopami šajā saulē...

Velku ārā no savas atmiņu lādes notikumus, nepreten-dējot uz dokumentālu precizitāti, bet tikai uz smaidu.

MĒMĀ DZIESMA

Kultūras norises Panorāmā pagājušā gadsimta septiņdesmitajos gados (un vēl līdz šai dienai!) atspoguļo Andrejs Volmārs. Doma laukumā viņš kādu dienu sastop radoraidījuma “Mikrofons” vadītāju Liu Guļevsku. Lia jautā:

- Andrej, tu parasti visu zini – vai taisnība, ka Rai-
monds Pauls savu “Mēmo dziesmu” uzrakstījis... sunim?
- To gan es nezinu, – Andrejs atzīstas.
- Paprasi viņam!
- Kaut kā neērti. Kā nu es lielajam Maestro prasišu
tādas muļķības!

Bet jautājums Andrejam nelika mieru, un reiz, intervējot Raimonu Paulu par to, kā viņš vērtē jauno padomju komponistu daiļradi, sarunas beigās žurnālists tomēr uzprasīja par dziesmiņu sunim. Pauls atklāti atbildēja. Sižetu vakarā parādīja Panorāmā. Otrā dienā Volmārs, nākot uz darbu Linarda Laicena ielā, sastopas ar pretī nākošo Ojāru Vācieti un viņa kundzi dzejnieci Ludmilu Azarovu. Abi, ieraugot kultūras apskatnieku, smaidīdami nāk klāt un spiež viņam roku (līdz šim viņi personīgi pazīstami nebija).

– Tev gan vakar bija izdevusies intervija ar Paulu, – atzinīgi teica Ojārs Vācietis, kurš, kā zināms, ar komplimentiem nekad nemētājās.

Volmārs sākumā apjuka. Vēlāk atklājās, ka visu viņa vakardienas garo interviju atbildīgais redaktors bija noīsinājis, atstājot tikai šo daļu:

– Maestro, vai tā taisnība, ka jūs “Mēmo dziesmu” esat veltījis savam sunim?

– Protams! Kam tad citam? Komponējot suns man ļoti palīdz, viņš arī dzied līdzi...

Sižets daudziem bija palicis atmiņā, bet to, ko Raimonds Pauls domā par jaunajiem padomju komponistiem, skatītāji tā arī neuzzināja. Iespējams, ka nekāds zaudējums tas arī nebija.

Jāpiebilst, ka “Mēmo dziesmu” ar Jāņa Petera vārdiem Raimonds Pauls uzrakstīja 1976. gadā Sopotas Starptautiskajam dziesmu festivālam. Tanī pašā gadā dziesma uzvarēja arī “Mikrofona” aptaujā.

MAIGAIS GLĀSTS

Reiz intervijas laikā kultūras ziņu korespondents Andrejs Volmārs jūt, ka kāds no aizmugures viņam glāsta plecu. Un kaut kas viegli kutina ausi. Andrejs lēni pagriež galvu un sastopas ar... blēdīgu tīģera purnu. Zvērs uzlicis vienu ķepu viņam uz pleca, bet skatiens tam vērsts uz mikroфона vadu, ko tas ar otru ķepu cenšas satvert, pie reizes ar nagu ieķeroties Andrejam kājā.

Neparastā situācija Andrejā izsauc pretēju reakciju – viņš sāk smieties.

– Aizvāciet to tīģeri, viņš traucē, – viņš smejojot uzsauc dresētājam. Tīģerim pavēlēts iet uz savu vietu, ko viņš negribīgi arī dara, savu nepatiku paužot ar nervozu astes galiņa kustību. Intervija turpinās.

Dodamies uz cirku, Volmārs zvēru dresētāju bija iecerējis intervēt tieši viņa darba vietā – sprostā pie tīģeriem. Dresētājs neiebilda. Tīģeriem neviens neprasīja. Abi devās iekšā. Operators Gunārs Ratnieks ar kameru palika pie ieejas. Mikrofons garā vadā stiepās no operatora līdz žurnālistam. Bija sarunāts, ka Andrejs pamās operatoram, kad jāsāk filmēt. Viņš aizmirs pamāt. Sākās intervija. Tīģeri paklausīgi sēdēja apkārt un vēroja. Taču arī tīģeru saimē ir dažādas personības. Volmāra interviju iztraucēja pats jaunākais, kuram ziņkārība bija spēcīgāka par dresētāja pavēli sēdēt.

Iespējams, kadri ar tīģeri, kas iztraucē interviju, ēterā tā arī nenonāktu, ja operators Gunārs Ratnieks

būtu gaidījis mājienu, kad ieslēgt kameru, un tikai tad sācis filmēt. Redzot, ka sprostā kopā ar dresētāju un žurnālistu atrodas vairāki tīģeri, viņš kameru ieslēdza jau līdz ar reportiera pirmajiem soļiem bīstamajā vidē. Arī operatora asinīs uzvirmoja adrenalīna līmenis, un viņam prātā vairs nebija filmas garuma limiti, kas astoņdesmitajos gados bija stingri jāievēro. Un pašdarbība attaisnojās. Uzfilmētajiem kadriem bija zelta vērtība, tos iekļāva žurnāla "Rīgas Viļņi" reklāmā, un skatītāji Volmāra uznācienu ar tīģeri varēja vērot vairākus vakarus pēc kārtas. Operatori savu kolēģi slavēja, arī Andrejs ilgi bija slavas apmirdzēts.

Tomēr pēc tikšanās ar tīģeri kāja Andrejam sāka sūrstēt. Viņš ieraudzīja, ka zvēram, ņemot mikrofona vadu, ir izdevies viņam kājas lielā ievilkt krietnu švīku,

atstājot arī biksēs apaļu caurumu naga izmērā. Atbraucis no filmēšanas, viņš iegājis pie medmāsas Veriņas un lūdzis, lai viņa to skrambu apstrādā. Veriņa apskatījusi un brīnījusi:

– Kas tev tā ieskrāpējis?

– Tīģeris, – Volmārs ne bez zināma lepnuma atbildējis.

– Jā, kā tad, tā nu tev noticēšu, – Veriņa atsmējusi.

Taču nācies vien noticēt, un tad viņa izbijusies – ja nu rodas kāda infekcija! Taču jau mežonīgs zvērs! Un gribējusi Andreju sūtīt uz slimnīcu, lai brūci nopietni apstrādā. Tomēr viņš tam nav piekritis, iztikuši tāpat vien ar jodu, un pēc nedēļas švika sadzījusī.

KĀJĀM GAISĀ

Par Panorāmas leģendu jau kļuvis negadījums, kas notika 1978. gada vasaras nogalē. Visaugstāk stāvošais cilvēks Latvijā bija Augusts Voss – Latvijas Komunistiskās partijas Centrālkomitejas pirmais sekretārs. Un, lūk, tiek saņemta ziņa, ka Liepājai piešķirts Oktobra revolūcijas ordenis un Augusts Voss dosies turp, lai šo ordeni pasniegtu.

Filmēt brauks uzticamākie no uzticamajiem – Sabiedriski politiskās nodaļas vadītāja Brigita Zeltkalne un operators Visvaldis Frijārs. Taču, lai rēķina kā rēķinādami – lielo notikumu tanī dienā parādīt nav iespējams. Ordeņa pasniegšana notiek divos dienā, izbraukt no Liepājas iespējams, ātrākais, četros. Astoņos Rīgā, stunda vai divas pait, kamēr attīsta filmu... nekā.

Tad kādam no vadības ienāk prātā, ka par godu šim gadījumam taču varētu sarunāt helikopteru, kas filmētājus atved. Aizbrauks uz Liepāju ar “Latviju”, bet pēc filmēšanas helikopters pusstundā varētu atgādāt Brigitu Zeltkalni no Liepājas lidostas līdz Spilvei. Tur cita mašīna būtu pretī un žurnālisti ar filmas rulli aizvestu līdz Āgenskalnam.

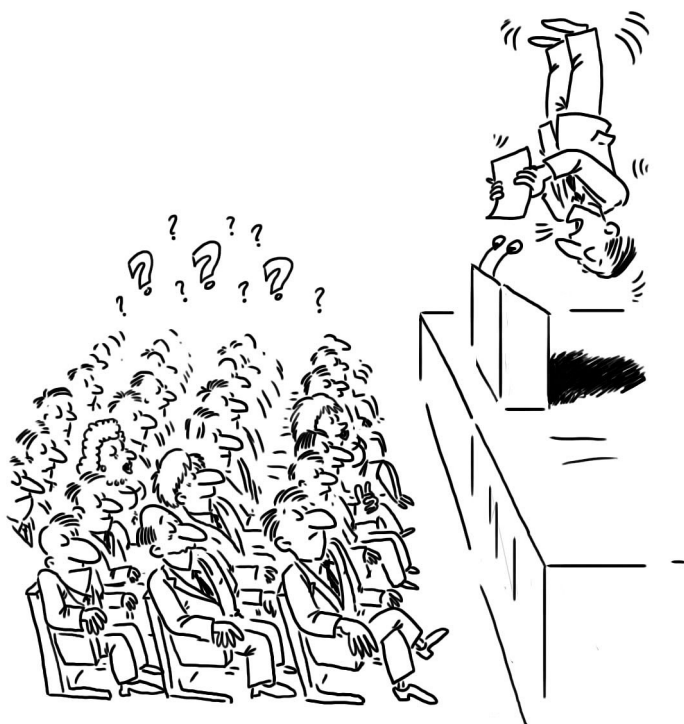
Domāts, darīts. Ideja iepatikās arī partijas komitejas ierēdņiem. Tika sarunāts armijas helikopters, un viss notika, kā izplānots. Zeltkalne studijā no Liepājas ieradās pēc sešiem vakarā un tūdaļ steidzās uz laboratoriju nodot filmu attīstīšanai.

Tā prasija vairāk laika, nekā plānots. Panorāmas vadība nervozēja, Zeltkalne, kas savu tekstu jau bija uzrakstījusi, nervozēja vēl vairāk. Montāžas galds bija sagatavots darbam, un vispieredzējušākā montāžiste Vija sēdēja un gaidīja materiālu.

Beidzot lielais filmas rullis tika atnests, sadalīts lielos gabalos, tad plēsts un dalīts sīkākos gabaliņos, tad gabaliņi lipināti kopā. Vijas rokām nebija iespējams izsekot – viņa, gadiem ilgi montējot, bija uztrenējusies visu darīt lielā ātrumā, un šoreiz tiešām bija jāsteidzas. Kad sižets bija samontēts, laika to noskatīties un pārbaudīt vairs neatlika. Tāds kā no montāžistes rokām tas pēc dažām minūtēm arī *uzgāja gaisā*.

Un tad notika neiespējamais – tribīnē Liepājas darbaļaudis ar saņemto apbalvojumu sveica tolaik Latvijas augstākā amatpersona Augusts Voss un tad žigli apmetās ar galvu uz leju un kājām gaisā (tēlaini, jo kājas aiz tribīnes nebija redzamas). Pēc dažām sekundēm viņš atgriezās tribīnē, it kā nekas nebūtu bijis. Paviršs vērotājs pat nepamanītu...

Pats notikuma varonis Panorāmas laikā sēdēja Liepājas kafejnīcā "Liepava" un kopā ar citiem Centrālkomitejas locekļiem baudīja speciāli augstajiem viesiem gatavotas vakariņas. Jau savlaicīgi uz kafejnīcu tika atnests krāsainais televizors un nolikts vakariņotājiem priekšā. Panorāma sākās pēc tam, kad jau bija izdzertas vairākas konjaka glāzītes, apēstas marinētās irbītes un to vietā galdā parādījās gaļas tītenīši ar gaileņu mērci. Augusts

Eduardovičs uzdūra tītenīti uz dakšiņas, paskatījās uz augšu un televizorā ieraudzīja sevi tribīnē. Arī to, kā viņš neizprotami apgriežas otrādi un tad atkal turpina teikt runu iepriekšējā pozīcijā.

– Kas tad tie par trikiem? – pirmais sekretārs noprāsīja apkārtējiem un turpināja ēst. Nevienam nebija atbildes – pārējie bija tikpat izbrīnīti. Būdams iesilis un labā garastāvoklī, Voss negadījumu vairs nepieminēja, taču viņa darbinieki sarosījās un sāka izmeklēšanu.

Televīzijas vadītāji bija sastinguši šausmās. Vēl daudzi atcerējās Staļina laikus – par šādu kļūdu Staļins būtu licis kādu baru nošaut. Vēlākos gados varēja draudēt izsūtīšana uz Sibīriju. Kas būs rīt – to nezināja neviens. Zeltkalne raudāja.

Nākamajā rītā agri Televīzijā sanāca melnā tērpti vīri un notika iztaujāšana. Tā vilkās ilgi un pamatīgi, visi iesaistītie tika pratināti vairākas reizes. Un, gods kam gods, melnie vīri bija sapratuši, ka nekas nebija vērsts pret Centrālkomitejas pirmo sekretāru personīgi – bija labi gribēts, pat noorganizēts helikopters, bet montāžiste steigā pieļāvusi kļūdu un noticis tas, kas noticis...

Katram, kas piedalījās sižeta veidošanā, kā arī Panorāmas galvenā redaktora vietniekam Mārim Pavasarim tika pa rājienam. Ar piekodinājumu turpmāk steigā netaisīt nekādus eksperimentus. Labāk parādīt vēlāk, bet visu pārbaudīt, lai būtu bez kļūdām. (Jānis Dimants bija atvaļinājumā un izspruka sveikā.)

Tautā Augusts Voss bija nepopulārs un nicināts. Pēc tautības būdams latvietis, viņš latviski nerunāja un vērsās pret savu tautu. Viņa laikā (no 1966. līdz 1984. gadam) tika izvēsta pārkrievošanas politika, viņš veicināja migrantu ienākšanu Latvijā un padomju militāristu patvaļu. Cilvēki, kas bija Panorāmā redzējuši Augustu Vosu ar kājām gaisā, smējās un no sirds novēlēja viņam kādreiz to arī piedzīvot...